

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
ЗА БОРБА С НАРКОТИЦИТЕ**

2002 – 2007

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. ПРЕДИСЛОВИЕ**
- 2. ФИЛОСОФИЯ И ПОДХОД**
- 3. АНАЛИЗ НА ПОЛОЖЕНИЕТО И ОЦЕНКА НА РИСКА**
- 4. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦЕЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ**
- 5. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ТЪРСЕНЕТО**
- 6. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО**
- 7. ИНСТИТУЦИОНАЛНО УКРЕПВАНЕ, РАЗРАБОТВАНЕ И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПОЛИТИКАТА**
 - а. Механизми за изпълнение**
 - б. Стратегическа координация**
 - в. Звено за координация и анализ на политиката в областта на наркотиците - *Focal Point* (EMCDDA) съвместна оценка на Европейския център за наблюдение на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) и Обединеното кралство - планирана за май 2002 г.**
 - г. Общински съвети по наркотичните вещества**
- 8. ГРАФИК И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ**

Приложения

- I. Настояща рамка на мерките за борба с наркотиците**
- II. Институционална рамка**
- III. Контрол на законните дейности с наркотични вещества и прекурсори**
- IV. Данни за злоупотребата с наркотични вещества**

Раздел 1: ПРЕДИСЛОВИЕ

Правителството на Република България утвърди първата Национална стратегия за борба с наркотиците, която се основава на балансиран и цялостен подход към проблемите, свързани с наркотичните вещества.

Правителството се ангажира да направи необходимото настоящата стратегия да помогне на отделните хора и на общностите, които са засегнати от нелегалното разпространение на наркотиците.

Ние съзнаваме сериозното естество на проблемите, свързани с наркотиците, както на национално, така и на международно ниво. Съзнаваме, също така, че можем да постигнем успех и да се справим с това сериозно предизвикателство, само ако бъдат обединени усилията на правителството, гражданското общество, неправителствените организации и международните партньори. Като правителство ние сме готови да приемем това предизвикателство и поемаме ангажимента да работим заедно през петте години, за които ще бъде изпълнена стратегията. Награда за нашите усилия ще бъде една България, която не е застрашена от нарастващата опасност, каквато представляват наркотиците, както и съзнанието, че страната ни играе пълноценна роля в международната борба срещу наркотиците.

Раздел 2: ФИЛОСОФИЯ И ПОДХОД

Изхождайки от опита на други европейски страни, ние отчитаме, че за решаване на проблема с наркотиците в България е необходимо да се обединят усилията на институциите на държавно, национално и местно ниво, както и на неправителствените организации и широката общественост. Без съмнение, разрешаването на проблемите, свързани със злоупотребата и разпространението на наркотици, не може да бъде отговорност на една институция. Необходими са съвместните усилия на цялото общество за тяхното преодоляване.

Обединявайки нашите усилия на национално и местно ниво, ние се ангажираме да превърнем изолираните действия на отделните институции в колективно усилие, което да бъде от полза за страната ни и да допринесе в международната борба срещу наркотиците и организираната престъпност.

Осъзнаваме, че прерастването на нашите стратегически цели и амбиции в ефективна стратегия ще отнеме време. Ние полагаме началото с ясното съзнание, че настоящият документ е еволюционна стратегия – първа стъпка към постигане на стратегическите ни цели. Ето защо, с тази **първа Национална стратегия за борба с наркотиците** поставяме началото и очертаваме рамката за нашите действия в тази област за следващите 5 години. Настоящата стратегия съдържа обновени структури за постигане на стратегическите ни цели и ще бъде своевременно последвана от **План за действие**, в който ще се посочват конкретни срокове. Очаква ни сериозна работа за преминаването от една стратегия, която се основава на усилията на отделните министерства и ведомства, към създаването на истински стратегически подход на взаимодействие между отделните министерства и отделните сектори. С оглед разработването на такъв подход, настоящата стратегия ще включва следните 4 ключови съставни елемента:

- **Усъвършенстване разработването и осъществяването на балансирана политиката в областта на наркотиците**
- **Създаване на стратегическа координация**
- **Подобряване на информацията и събирането на данни**
- **Осъществяване на политиката на местно ниво – укрепване ролята на общинските съвети по наркотични вещества**

Този цялостен подход ще гарантира постигането на стратегическите цели и ще се изразява в конкретни резултати под формата на намалено търсене и предлагане на наркотици. За да бъде стратегията всеобхватна обаче е необходимо разработването на план за действие, който ще доразвива и ще осигурява връзка с другите ключови реформи и стратегии, които се реализират на национално ниво и имат отношение към борбата срещу наркотиците в областта на търсенето и на предлагането, а именно: здравната реформа (политика) здравно-осигурителната каса (финансиране), Националната стратегия за борбата срещу СПИН, репродуктивно здраве, измененията в Наказателния кодекс (санкции за наркотици), борбата срещу

корупцията, реформата на съдебната система, националния модел за оперативна информация¹.

Националната стратегия за борба с наркотиците и Плана за действие към нея ще се финансират от националния бюджет и от други донори.

¹ Ръководен от Министерство на вътрешните работи; с подкрепата на ФАР (Проект за криминалното разузнаване; NDIU; Проект с няколко бенефициента); UNDP; Проект за местното разузнаване на Великобритания.

Раздел 3: АНАЛИЗ НА ПОЛОЖЕНИЕТО И ОЦЕНКА НА РИСКА

Увод

Стратегическото разположение на България на т. нар. Балкански път на наркотиците, определя политиката на държавата в областта на противодействието на незаконния трафик на наркотични вещества и прекурсори.

Балканският път се използва основно за нелегалното пренасяне на един от най-опасните наркотици – хероина. След събитията от 11 септември 2001 г. в САЩ се установи, че международните терористични организации се финансират главно от приходите от незаконната търговия с хероин.

Имайки предвид дългогодишната си ангажираност към международните усилия за противодействие на нелегалния трафик на наркотици, както и в борбата срещу международния тероризъм, Република България е твърдо решена да засили своите действия за ограничаването на тези престъпни дейности на територията на страната и в международен план.

Наркотиците са само една от стоките, с които търгуват престъпните групи, като голяма част от средствата, получени от незаконни дейности, свързани с наркотиците в следствие се използват за финансиране на международния тероризъм. Тези групи се занимават с ред други незаконни дейности, включително трафик на хора, икономическа престъпност и пране на пари. Нашите усилия ще бъдат насочени към противодействие на трафика на наркотици, както на територията на България, така и в сътрудничество с международните правоприлагащи органи. Ние ще продължим в духа на успешния си опит в залавянето на хероинови пратки от последните две години и в същото време ще подпомагаме усилията за противодействие и неутрализиране дейността на престъпните групи.

Оценка на опасността

България отчита сериозната опасност, която представлява трафикът на наркотици в и през страната. Българските и международните организирани престъпни групи, голяма част от които се занимават с незаконна търговия и на други стоки и извършват икономически престъпления, правят опити да използват територията на страната ни за съхранение и транзит на незаконните наркотици. Правоприлагащите органи осъществяват постоянно наблюдение върху структурата и методите, използвани от организирани престъпни групи, но техните те все повече се усъвършенстват.

През последните 10 години дейностите на тези престъпни групи бяха насочени предимно към трафик и разпространение на наркотици извън България. Наблюдава се обаче тенденция на преориентиране към разпространение вътре в страната като младите хора в България се превръщат в пазар, към който се насочва незаконното разпространение на наркотични вещества, включително и на хероин, който се счита за най-голямата заплаха. Изготвянето на точна оценка на ситуацията, основаваща се

на научни методи, все още представлява проблем², затова целта на тази стратегия е да се очертаят насоките за създаването на информационна система в областта на наркотиците, която напълно да отговаря на нуждите на страната ни. Междувременно, въз основа на наличната информация може да се направи оценка за опасността, която представляват наркотиците в страната и да се определят приоритетните области на действия като се използват следните показатели.

Показател	Опасност	Област на действие
Повишена наличност и употреба на героин³	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Социален ефект ⇒ Увеличен брой серопозитивни ⇒ > търпимост ⇒ >наличност и престъпления ⇒ отражение върху икономиката 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ лечение ⇒ работа с високорисковите групи ⇒ превенция ⇒ целево правоприлагане ⇒ ефикасна стратегия за борба с наркотиците, ефективна по отношение на разходите <u>/Митници – да се редактира/</u>
Търсене на лечение⁴	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ нелекувани зависими от наркотиците ⇒ повишена престъпност 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ възможности за лечение в цялата страна
Случаи на заловени наркотици⁵	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ организираната престъпност използва нови методи и канали ⇒ корупция на основните транзитни пунктове <u>/Митници – да се премести и редактира/</u> ⇒ увеличено производство 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ съпоставка и управление на оперативната информация⁶ ⇒ координация и разпределяне на задачите на правоприлагащите и военните органи
Влияние и контрол, упражняван от организирани	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ засилен трафик на наркотици в страната и на международно ниво 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ осигуряване на връзка между дейностите по

² Приложение II съдържа редица налични в момента източници на данни в рамките на отделните министерства, служби и ведомства.

³ Проучване в софийските училища; случаи на лечение; данни за предлагането; информация от общинските съвети по наркотични вещества; производство в световен мащаб и контрабандни канали.

⁴ x-few оценка на търсенето

⁵ В България има [x] повече случая на заловени наркотици отколкото през периода [y]; случаите през последните [x] месеца показват промени в МО.

⁶ в рамките на Националния модел за разузнаване.

Показател	Опасност	Област на действие
престъпни групировки		Стратегията за борба с наркотиците и правоприлагането и реформата в съдебната система

Предвид сериозността на проблема, свързан със злоупотребата и трафика на наркотици, ние отчитаме необходимостта от оценка на това до колко адекватни са ответните реакции на компетентните органи и институции. Според нас има няколко структурни проблема на високо ниво, които са достатъчно сериозни, за да бъдат посочени като пречки за развитието на първата Национална стратегия за борба с наркотиците.

РИСК	ОПАСНОСТ	ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ
Недостатъчна координация на стратегическата политика	⇒ неправилна насоченост, дублиране и невъзможност за реализиране на националната стратегия	⇒ засилване на ръководната роля, координация на политиката и механизмите за нейното осъществяване
Слабо интегриране на информацията в областта на наркотиците	⇒ неточна оценка и отчитане	⇒ разработване на Информационна система по наркотиците в съответствие със стандартите на EMCDDA

Посочените слабости са до голяма степен от вътрешен и структурен характер. Въпреки това, те са сериозна пречка Националната стратегия да отговори както на нуждите на страната, така и на изискванията на *acquis* на ЕО.

Заклучение

В хода на 5-годишната стратегия ние ще продължим да правим преглед на гореизложените фактори, както и годишна оценка на риска като част от управлението на стратегията.

Раздел 4: ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦЕЛИ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ

- Проблемът с наркотиците е постоянен приоритет в международната и вътрешна политика на Република България
- Изграждане на ефективна система за оценка на: а) рисковете, свързани с предлагането и употребата на наркотици и б) ефикасността на действията за борба с наркотиците;
- Отдаване на еднаква значимост на намаляването на търсенето и на предлагането на наркотици и отчитане на тяхната взаимна обвързаност;
- Засилване на противодействието срещу незаконния трафик на наркотични вещества и прекурсори е неразделна част от борбата срещу организираната престъпност, прането на пари и корупцията, както и средство за ограничаване финансирането на международни терористични организации;
- Подобряване взаимодействието и сътрудничеството между държавните органи, които участват в борбата срещу наркотиците;
- Установяване на ефективно взаимодействие и сътрудничество между държавните органи, частния бизнес, неправителствените организации и гражданското общество (семейство, училище, община) за постигане на целите на стратегията;
- Широка обществена осведоменост;
- Разширяване на сътрудничеството с международни организации и други държави.

ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ

- Цел 1.** Осигуряване на ефективно лечение и превенция, насочени към ограничаване нарастването на употребата на наркотични вещества и на вредите, свързани със злоупотребата с тях;
- Цел 2.** Намаляване предлагането на незаконните наркотични вещества чрез повишаване ефективността на органите на правоприлагането;
- Цел 3.** Намаляване обема на незаконната търговия с химически вещества (прекурсори), използвани при незаконното производство на наркотици;
- Цел 4.** Създаване на национално звено за оперативна информация в областта на наркотиците, което да подпомага работата на националните и международни институции, ангажирани с борбата срещу незаконния трафик на наркотици;
- Цел 5.** Осигуряване на ефективно ръководство и координация на политиката по наркотиците и изграждане на ефективни информационни системи.

Раздел 5: СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ТЪРСЕНЕТО

Въз основа на нашата стратегическа оценка на ситуацията, свързана с употребата на наркотици в страната, отчитаме опасността, която представляват все по-разнообразните начини на употреба на наркотици, особено по отношение на младите хора в България, както и необходимостта от по-сериозна реакция към проблема¹⁴.

След утвърждаване на настоящата стратегия от страна на правителството, ще започне незабавно работа по изготвянето на план за действие, в който ще бъдат определени необходимите задачи и действия за постигане стратегическите цели по намаляване на търсенето. В Раздел 2 подчертахме необходимостта от всеобхватност на стратегията, както и нуждата стратегическите цели да бъдат основани и свързани с редица други стратегии в областта на здравната и социалната политика, сред които: Националната програма за борба срещу СПИН; реформата в здравеопазването; националната здравно-осигурителна система (която ще спомогне за финансиране на лечението); интегриране на Националната програма за лечение и превенция; съответствие с показателите на EMCDDA/Focal Point.

Междуведомствени работни групи ще доразвият поставеното тук начало на стратегическия подход към намаляване на търсенето, като в своята работа те ще бъдат подпомагани от партньори, участващи в редица програми за оказване на помощ¹⁵.

Задача 1. ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ВЪВЛИЧАНЕТО НА НОВИ ХОРА И НАМАЛЯВАНЕ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА

Задача 2. НАМАЛЯВАНЕ ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЦИ И ВЕЩЕСТВА, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА МЕДИЦИНСКИ И ВЕТЕРИНАРНО-МЕДИЦИНСКИ ЦЕЛИ

Задача 3. ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА СОЦИАЛНАТА ИЗОЛАЦИЯ И СОЦИАЛНА ДЕПРИВАЦИЯ НА ВИСОКОРИСКОВИТЕ ГРУПИ

Задача 4. НАМАЛЯВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО СРЕД ЗЛОУПОТРЕБЯВАЩИТЕ С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА НА СОЦИАЛНО-ЗНАЧИМИ ЗАБОЛЯВАНИЯ: КРЪВНО-ПРЕНОСИМИ ИНФЕКЦИИ (HIV/СПИН, ХЕПАТИТ В и С), ТУБЕРКУЛОЗА, ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРЕДАВАНИ ПО ПОЛОВ ПЪТ И ДР.

Задача 5. НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА СРЕД

¹⁴ Виж също “Оценка на намаляване на търсенето” (доклад по Туининг проект, дейност 24)

¹⁵ Туининг, EMCDDA, Световната банка

**ЗЛОУПОТРЕБЯВАЩИТЕ С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА
ПОСРЕДСТВОМ БЮРАТА ПО ТРУДА**

**Задача 6. СЪЗДАВАНЕ НА СИСТЕМА ОТ ЕФЕКТИВНИ И
РАЗНООБРАЗНИ ЛЕЧЕБНИ ПРОГРАМИ**

**Задача 7. ОСИГУРЯВАНЕ НА ПО-ЛЕСЕН ДОСТЪП ДО ЕФЕКТИВНИ
ЛЕЧЕБНИ ПРОГРАМИ**

**Задача 8. РАЗРАБОТВАНЕ И ВЪВЕЖДАНЕ НА НАЙ-ДОБРИ ПРАКТИКИ В
ОБЛАСТТА НА ПРЕВЕНЦИЯ, ЛЕЧЕНИЕ, РЕХАБИЛИТАЦИЯ И
НАМАЛЯВАНЕ НА ЗДРАВНИТЕ ЩЕТИ**

**Задача 9. РАЗРАБОТВАНЕ И ВНЕДРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИ ЗА
СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И РЕИНТЕГРАЦИЯ**

**Задача 10. ЗАСИЛВАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО И
НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ В ПОДКРЕПА НА
НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА БОРБА С НАРКОТИЦИТЕ**

Раздел 6: СТРАТЕГИЧЕСКИ ЗАДАЧИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ПРЕДЛАГАНЕТО

Географското положение на България дава благоприятна възможност страната ни да играе сериозна роля в международните усилия за борбата срещу наркотиците. През последните години България заема водещо място сред всички европейски страни в залавянето на хероин и нашата цел е да продължим да играем съществена роля в областта на ограничаването и противодействието на нелегалния трафик на наркотични вещества.

Предизвикателството, пред което сме изправени, е да превърнем усилията на отделните компетентни органи в още по-сериозна бариера пред трафика на наркотици и организираната престъпност. Съществуващата заплаха е изключително голяма и нашата реакция, подкрепяна от международната общност, трябва да отговаря на сериозността и мащабността на проблема. След като настоящата стратегия бъде приета, ще бъде изготвен подробен и всеобхватен план за действие.

В подкрепа на работата в областта на предлагането в страната се осъществяват редица дейности, които наред с осъществяваните проекти по линия на Европейския съюз и на двустранното сътрудничество, трябва да бъдат хармонизирани и координирани с настоящата стратегия и целите, които си поставя тя. Тази позадълбочена работа ще бъде извършена при разработването на плана за действие, като по този начин ще бъдат очертани конкретните начини, по които стратегията да използва резултатите, постигнати в рамките на: ФАР проекта за управление на системите за оперативна информация в съответствие със стандартите на ЕС; Оперативна информация по наркотиците на местно ниво - Пловдив (Министерство на външните работи– Столична полиция на Обединеното кралство); Национален модел за оперативна информация - Министерство на вътрешните работи; Програма за контрол върху наркотиците на ООН (UNDCP); връзки с други проекти по програма ФАР, например проектите, изпълнявани от Гранична полиция и програми за реформа - например военна, съдебна, за борба с корупцията; координация на помощта, предоставяна по двустранна линия в областта на наркотиците (чрез срещите на малката Дъблинска група).

Задача 11. ОПТИМИЗИРАНЕ НА ГРАНИЧНИЯ КОНТРОЛ

Задача 12. СЪЗДАВАНЕ НА НАЦИОНАЛНО ЗВЕНО ЗА ОПЕРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ В ОБЛАСТТА НА НАРКОТИЦИТЕ ОТ ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА РАЗЛИЧНИ МИНИСТЕРСТВА ЗА БОРБА СРЕЩУ НАРКОТИЦИТЕ

Задача 13. НАМАЛЯВАНЕ НА “ЕФЕКТА НА РАЗПРЪСКВАНЕТО”^{*} (наличност на наркотици) ВЪВ ВЪТРЕШНОСТТА НА СТРАНАТА

^{*} отклоняване на наркотици от международен трафик към вътрешността на страната

Задача 14. НАМАЛЯВАНЕ БРОЯ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА, СВЪРЗАНИ С НАРКОТИЦИТЕ

Задача 15. ПОВИШАВАНЕ НА АНАЛИТИЧНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА

Задача 16. ПОВИШАВАНЕ ЕФИКАСНОСТТА НА КОНТРОЛА ВЪРХУ ЗАКОННОТО ПРОИЗВОДСТВО И ТЪРГОВИЯ С ХИМИЧЕСКИТЕ ВЕЩЕСТВА –ПРЕКУРСОРИ, ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОТКЛОНЯВАНЕТО ИМ КЪМ НЕЗАКОННО ПРОИЗВОДСТВО НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА.

Задача 17: РАЗШИРЯВАНЕ И УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО МЕЖДУ ПРАВОПРИЛАГАЩИТЕ ОРГАНИ В НАЦИОНАЛЕН, РЕГИОНАЛЕН И МЕЖДУНАРОДЕН ПЛАН

Раздел 7: ИНСТИТУЦИОНАЛНО УКРЕПВАНЕ, РАЗРАБОТВАНЕ И ПРИЛАГАНЕ НА ПОЛИТИКАТА

4.1 УВОД

Като неразделна и необходима част от Националната стратегия за борба с наркотиците, ние сме поели ангажимент да гарантираме, че ръководството и управлението на стратегията се основава на опита както на страните-членки на ЕС⁷, така и на страните-кандидатки. Ние трябва още сега да осигурим структурите и механизмите, които ще ни позволят ефективно прилагане на сложната материя на правото на Европейските общности в областта на наркотиците. Укрепването на нашите институции е необходима стъпка към създаването на условия, които ще спомогнат за постигането на целите и задачите на настоящата стратегия.

4.2 МЕХАНИЗМИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ

Законова основа за мерките, предвидени в настоящата стратегия, са разпоредбите на ЗКНВП. Разпоредбата на чл. 13 от ЗКНВП предвижда разработването и приемането на национална стратегия за борба с наркотиците.

След извършване на преглед от експерти⁸, за Националният съвет по наркотичните вещества - органът на най-високо ниво в България в областта на наркотиците ще бъдат предприети редица мерки за по-нататъшно институционално укрепване¹⁰.

- А) Предвид значимостта на Националната стратегия за борба с наркотиците, ние ще засилим още повече ролята на **Националният съвет по наркотичните вещества** като орган на министерско ниво. С това ще се гарантира, че Съветът - като най-висш орган, отговарящ за политиката в областта на наркотиците в българското правителство - ще може да осигурява необходимото ръководство, насоки и ресурси за изпълнение на Стратегията. Укрепването на НСНВ ще осигури координация на действията на държавните органи (виж Приложение III) в борбата срещу наркотиците. След преразглеждане на състава¹¹, НСНВ ще бъде трансформиран в орган на министерско ниво;
- В) Като орган на министерско ниво, Националният съвет по наркотичните вещества по структура ще следва модела на Съвета по европейска интеграция и ще бъде **председателстван от министър-председателя**;
- С) С цел осигуряване реализирането на стратегията, ще бъде създадена Координационен комитет по наркотиците. В нея ще участват

⁷ EMCDDA doc

⁸ Експертна група за преглед, създадена по Туининг проект А1)

¹⁰ Виж Приложение II.

¹¹ Промени в Закона за наркотичните вещества и прекурсорите от 1999 г. след приемане на стратегията

представители на ниво директор от министерствата, които са най-тясно ангажирани с изпълняването на стратегията. Ролята на Координационния комитет ще бъде да гарантира ефективното изпълнение на решенията взети на ниво министър.

- Д) Ще бъде създаден експертен Обществено-консултативен орган. Той ще има за задача да осигурява консултации и насоки по отношение на националната политика в областта на наркотиците. В него ще участват подходящ кръг професионалисти, представители на неправителствените организации и общините.

Чрез тези промени се изяснява връзката между **политиката и изпълнението**, като същевременно се преодоляват слабостите на сегашната структура и се осигурява прозрачна основа на високо ниво за вземане на решения и ръководство. Новата структура ще бъде подкрепяна от нови мерки за стратегическа координация.

4.3 ФУНКЦИЯ НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА КООРДИНАЦИЯ

Ще бъде създадено Звено за координация и анализ на политиката по наркотиците, което: а) ще оказва подкрепа на НСНВ/органа на министерско ниво по наркотиците; б) ще съдейства за координацията при изпълнението на стратегията с Координационния комитет по наркотиците; в) ще гарантира осъществяването на мониторинг върху изпълнението на стратегията, като използва информация от *Focal Point* и други данни; г) ще предоставя прогнози, анализи и изследвания на тенденциите и резултатите от работата и ще информира съответните министри.

4.4 ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА В ОБЛАСТТА НА НАРКОТИЦИТЕ /FOCAL POINT

Ние се ангажираме да подобрим информационните системи в областта на наркотиците, с цел улесняване на координацията и отчетността на национално ниво. Това може да бъде постигнато най-лесно в контекста на настоящия туининг проект и експертната помощ от страна на EMCDDA¹². Въз основа на консултациите по линия на двата проекта ние ще създадем интегрирано звено - Focal Point (намаляване на търсенето и предлагането), което ще може да предоставя данни съгласно стандартите на EMCDDA. Мястото на звеното, на кого ще бъде подчинено то, както и координацията му със Звеното за координация и анализ на политиката в областта на наркотиците ще бъдат решени допълнително.

4.5 ОБЩИНСКИ СЪВЕТИ ПО НАРКОТИЧНИТЕ ВЕЩЕСТВА¹³

Съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите за изпълнение на политиката са създадени Общински съвети по наркотичните вещества (ОбСНВ), чиито функции и задачи са определени с Правилника за

¹² EMCDDA (full)

¹³ Туининг проект, дейност 24, проект на доклад от юни, 2002 г.

Организацията и дейността на Националния съвет по наркотичните вещества. ОБСНВ са ключов елемент в изпълнението на Националната Стратегия по Наркотиците на Република България. В състава на ОБСНВ влизат старши представители на всички ведомства, институции и организации, които се занимават с проблемите на наркотиците в съответната община.

ОБСНВ имат за задача, както и основната роля и отговорност за изпълнението на Националната стратегия и Плана за действие към нея на местно/общинско равнище. За целта те приемат общински и регионални планове за действие по превенция и лечение на наркоманиите.

За изпълнение на поставените има задачи и оперативна координация на дейностите, към ОБСНВ ще се създават превантивно-информационни центрове, които ще бъдат функционалния елемент на Общинските Съвети. Тяхната роля ще бъде да събират и разпространяват информация за проблема на местно ниво, както и да подпомагат и координират изпълнението на приетите превантивни програми.

Ежегодно, ОБСНВ ще изготвят доклади за ситуацията с наркотиците и изпълнението на плановете за действие, които ще предоставят на НСНВ.

Финансирането на общинските и регионални планове за действие ще става от: а) общински средства, б) средства по националните програми и планове за действие, в) вътрешни и международни донори и други.

РАЗДЕЛ 8. ГРАФИК И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

График

юли 2002 г.: Представяне на първата българска Национална стратегия за борба с наркотиците пред Националния съвет по наркотичните вещества.

август 2002 г.: Внасяне на стратегията в Министерски съвет за приемане.

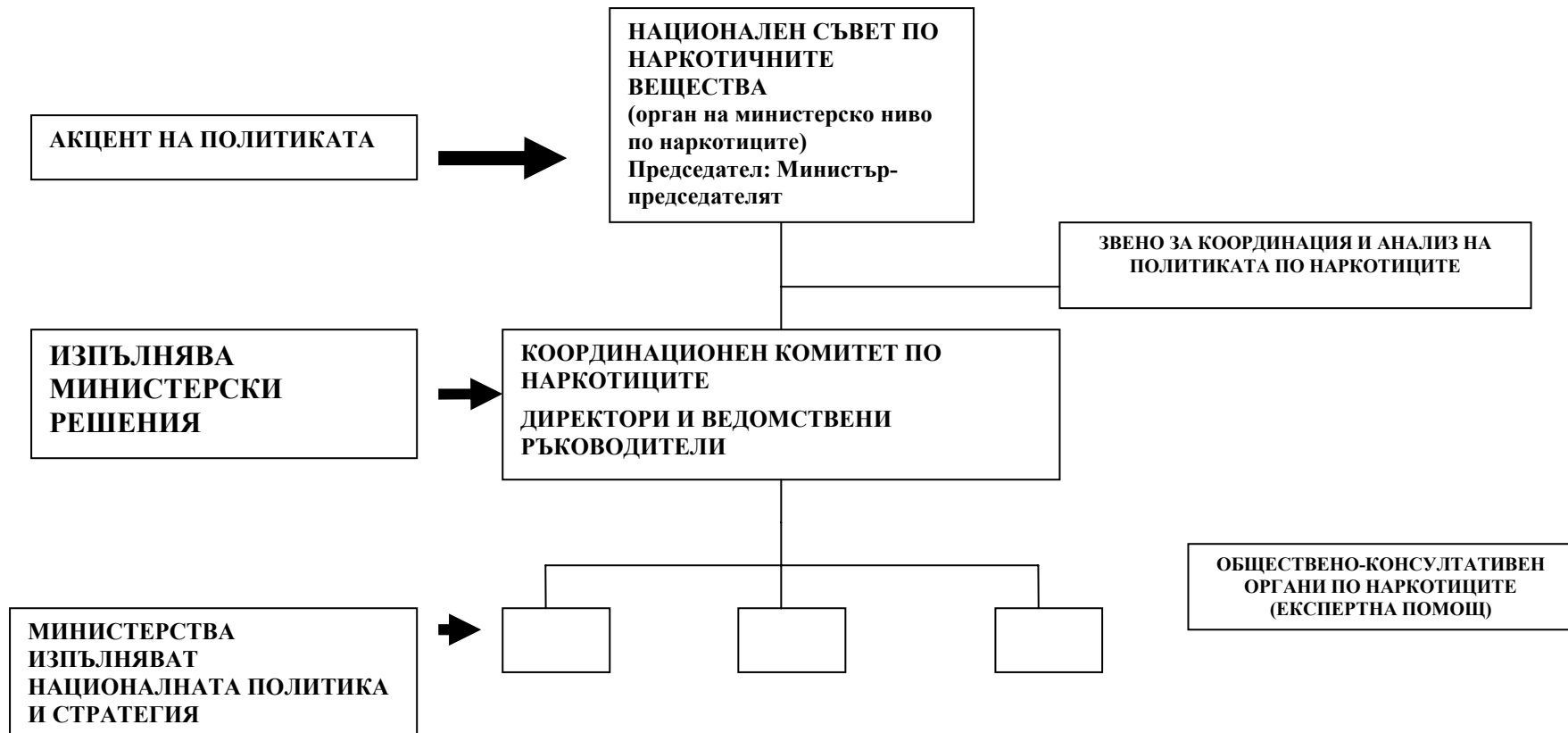
август - октомври 2002 г.:

- ⇒ Изпращане на Националната стратегия за борба с наркотиците на Европейската комисия като част от процеса за присъединяване на Република България към ЕС.
- ⇒ Групата в областта на политиката (юристи) предлага промени в законовата и нормативната уредба, необходими за изпълнението на стратегията (предложенията ще бъдат включени в плана за действие).
- ⇒ Работните групи (в областта на политиката, намаляването на търсенето и предлагането) започват работа по плановете за действие.

октомври 2002 г.: Приключване на плановете за действие

ПРОЕКТ!

Анекс I: ИНСТИТУЦИОНАЛНО УКРЕПВАНЕ, РАЗРАБОТВАНЕ И ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПОЛИТИКАТА

CONFIDENTIAL

Приложение I: НАСТОЯЩА РАМКА НА МЕРКИТЕ ЗА БОРБА С НАРКОТИЦИТЕ

4.1 Законова уредба

Международни споразумения

България е ратифицирала Единната конвенция на ООН по упойващите вещества от 1961г., както и Протокола от 1972 г., с който е изменена и допълнена, Конвенцията на ООН за психотропните субстанции (1971), Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г, а също така и Конвенцията на Съвета на Европа за изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление.

България е сключила двустранни спогодби за сътрудничество в митническата област с Великобритания, Гърция, САЩ, Турция, Румъния, Югославия, Македония, Русия, Украйна, Армения, Азербайджан, Монголия, Иран.

В областта на полицейското сътрудничество България е сключила общо 29 споразумения, от които 8 със страни-членки на ЕС (Австрия, Белгия, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Франция), 6 с ЦЕИ страни-кандидатки (Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Чехия) и 15 с други държави (Армения, Албания, Грузия, Индия, Китай, Ливан, Македония, Молдова, Русия, Сирия, Турция, Узбекистан, Украйна, Р Хърватска, Югославия). Подписаните споразумения предвиждат сътрудничество между България и посочените страни в борбата с наркотиците.

Съгласно чл.5, ал.4 от Конституцията на Р България, посочените международни договори са част от вътрешното право на страната и те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Национално законодателство

В Наказателния кодекс са посочени съставите на престъпленията с предмет наркотични вещества и прекурсори. Наказателно – процесуалния кодекс урежда процедурата по разследване и наказване на тези престъпления.

От октомври 1999 г. е в сила Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсори /ЗКНВП/, изработен в съответствие с конвенциите на ООН за контрол и борба с наркотичните вещества и прекурсорите. Законът регламентира организацията, правомощията и задачите на държавните органи, осъществяващи контрол върху дейностите с наркотични вещества и прекурсори, мерките срещу злоупотребата и незаконния трафик с тези вещества, както и научноизследователската и експертна дейност, свързана с тях.

Приложение II: ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

В съответствие със Закона за контрол върху наркотичните вещества от 1999 г. е създаден **Националният съвет по наркотичните вещества /НСНВ/**, който е органът за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества, както и за борба с наркотрафика. НСНВ е колективен орган, председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са главният секретар на МВР и заместник министър на правосъдието. Членове на НСНВ са представители на Президента на Република България, на Върховния касационен съд, на Върховния административен съд, на върховната касационна прокуратура, на Специализираната следствена служба и на заинтересованите министерства и ведомства. Председателят на НСНВ назначава Секретар, чиято работа се подпомага от Секретариат.

За изпълнение на политиката, НСНВ създава **Общински съвети по наркотичните вещества**, чиито функции и задачи се определят с правилника за организацията и дейността на НСНВ.

Националната служба по наркотични вещества към Министерство на здравеопазването е националният компетентен орган за контрол върху всички дейности с наркотични вещества, посочени в приложения 1,2 и 3 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите за медицински и научни цели. Националната служба по наркотичните вещества подпомага министъра на здравеопазването при осъществяването на контрол по изпълнението на задълженията, произтичащи от международни договори, по които Република България е страна.

Контролът на територията на страната се осъществява от инспектори по наркотичните вещества към Районните центрове по здравеопазване, които са на методическо ръководство на Националната служба по наркотични вещества

Националният Център по Наркомании

Националният Център по Наркомании е орган за координация и методическо ръководство по проблемите на превенцията, лечението, намаляването на здравните щети и рехабилитацията на лица, злоупотребяващи и зависими към наркотични вещества. Също така, НЦН изпълнява ролята на орган за специализиран контрол на лечебната дейност и експертен орган в областта на наркоманиите.

Междуведомствена комисия за контрол на прекурсорите към министъра на икономиката

Със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите беше създадена Междуведомствена комисия за контрол на химически вещества (прекурсори на наркотични вещества), използвани за незаконно производство на наркотични вещества.

Комисията издава лицензии и удостоверения за регистрация за дейности с прекурсори, както и разрешения за износ и внос на тези химически вещества. Междуведомствената комисия за контрол на прекурсорите е национален компетентен орган за контрол върху всички дейности с прекурсори, в съответствие с член 12 на Конвенцията на ООН от 1988 г. за борба срещу незаконния трафик на психотропни и упойващи вещества.

Правоприлагащи органи

Правоприлагащите органи, ангажирани с борбата срещу незаконния трафик и разпространение на наркотици в България, са **Министерство на вътрешните работи** и **Агенция “Митници”** към Министерство на финансите.

Съгласно Закона за МВР, Специализираните служби на МВР, които изпълняват задачи по противодействие на трафика на наркотични вещества са:

Национална служба “Сигурност” изпълнява своите функции за защита на националната сигурност от действия на чужди разузнавателни служби, организации и лица, насочени срещу националните интереси чрез наблюдение, разкриване, противодействие, предотвратяване и пресичане на посегателства, свързани с трафик и незаконно производство, производство и разпространение на общоопасни средства или наркотици, психотропни и упойващи вещества;

Национална служба “Полиция” в рамките на своите правомощия извършва оперативно-издирвателна дейност, осъществява организационно-методически функции по ограничаване, разкриване, противодействие и превенция на престъпленията, свързани с наркотични вещества;

Национална служба “Борба с организираната престъпност” в изпълнение на задачите си извършва оперативно-издирвателна, информационна и организационни дейности за противодействие на организираната престъпна дейност, свързана с незаконен трафик, производство и търговия с наркотични и психотропни вещества и суровини за тяхното производство;

Национална служба “Гранична полиция” осъществява функции по охрана на държавната граница и контрол за спазване граничния режим, предотвратява, разкрива и участва в разследването на престъпления, свързани с незаконен трафик на общоопасни средства в граничната зона, граничните контролно-пропускателни пунктове, международни летища и пристанища;

Българските **митнически органи**, в съответствие със своите правомощия, организират и осъществяват дейността по предотвратяване и разкриване на незаконния трафик на наркотични вещества и прекурсори. На централно ниво е създаден отдел “Митническо разузнаване и разследване на наркотрафика”. На териториално ниво във всички **митници** в страната действат аналогични *специализирани отдели за борба с наркотрафика*, които са структурирани в *“Митническо разузнаване”* и *“Специализирани групи”*, пряко подчинени на началниците на митниците в страната.

За това ще допринесе и ясното определяне на отговорностите на съответните институции, периметъра им на действие и механизма за координация между тях в процеса на осъществяване на Стратегията.

Приложение III: КОНТРОЛ НА ЗАКОННИТЕ ДЕЙНОСТИ С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА И ПРЕКУРСОРИ

- **Производство и преработка**

В страната понастоящем производството и преработката на наркотични вещества извършват 6 фармацевтични фирми, лицензирани за дейности с наркотични вещества.

- **Търговия**

Търговия на едро в страната, внос и износ на наркотични вещества и техните препарати от приложения 2 и 3 на ЗКНВП осъществяват 45 фирми, лицензирани за дейности с наркотични вещества.

Търговия на дребно с наркотични вещества и техните препарати от приложения 2 и 3 на ЗКНВП осъществяват 1 790 частни аптеки, лицензирани за дейности с наркотични вещества.

- Вносът и износът на наркотични вещества се извършва, съгласно международната система за търговия с наркотици, чрез сертификати за внос и разрешителни за износ, издавани от Националната служба по наркотичните вещества. Чрез тази система се контролират веществата от Списъци I и II на Единната конвенция по упойващите вещества от 1961 г. и Списъци II, III и IV на Конвенцията за психотропните субстанции от 1971 г.

- **Прекурсори**

Прекурсорите на наркотични вещества са химически вещества, които намират широко приложение, както във фармацевтично производство, така и в индустрията, като цяло. С тях се търгува законно в големи количества, но те могат да играят и ключова роля при незаконното производство на психотропни и упойващи вещества. Синтетичните наркотици, като например амфетамин и екстази, които се произвеждат незаконно в много части на света, са направени изцяло от химически субстанции.

Химическите вещества, които могат да бъдат използвани за незаконното производство на наркотични вещества, се използват в производствения процес на много фирми в България; те се произвеждат или получават като странични продукти, а фирмите търгуват с тях. Винаги съществува риск за отклоняване на химически вещества към незаконно производство на наркотици, поради което в световен мащаб се осъществява контрол върху законната търговия с тези вещества.

Основата в международното право за контрол върху двадесет и петте химически вещества е чл. 12 на Конвенцията на ООН от 1988 г. за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества, а националното законодателство, включващо Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и

Наредба за контрол на прекурсорите е разработено в съответствие със законодателството на ЕС в тази област.

Освен двадесет и петте химически вещества, които се контролират понастоящем, броят на прекурсорите, които се използват при незаконното производство на наркотици непрекъснато расте. Практиката в държавите-членки на ЕС, както и практиката в световен мащаб показва, че не е ефективно да се подлага на стриктен административен контрол непрекъснато нарастващия брой на тези химически вещества.

Ето защо основна цел на националната политика в тази област е установяване на механизъм за наблюдение над химическите вещества, с активното и доброволно сътрудничество на участниците в стопанската дейност.

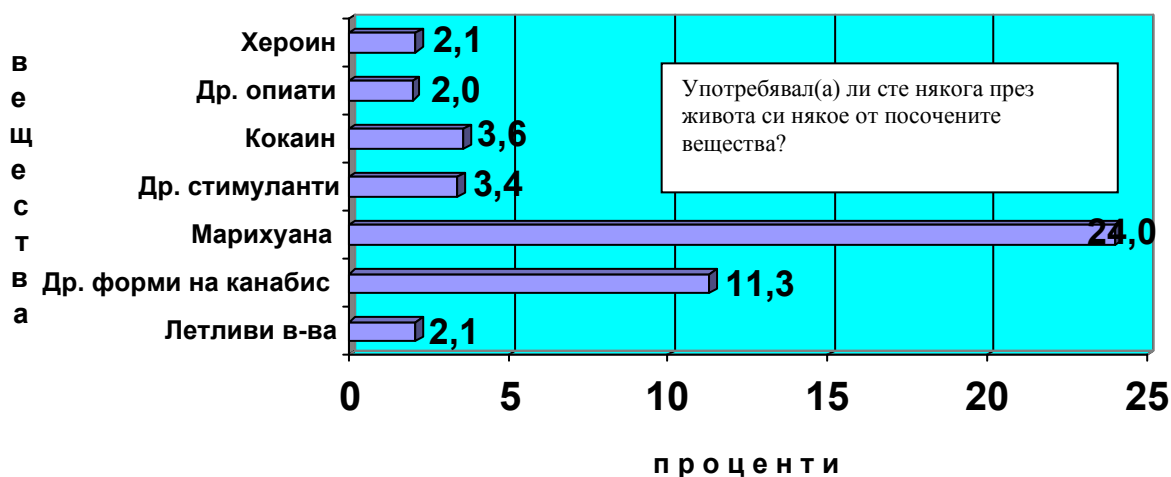
Приложение IV: ДАННИ ЗА ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА

ДАННИ ЗА ТЪРСЕНЕТО

В момента в България се предлага почти целия спектър на незаконни наркотични вещества. Това води до сериозно нарастване на процента на злоупотребяващи с наркотични вещества както в общата популация млади хора, така и в частност сред учениците (фиг. 1). Водещия по масовост наркотик е марихуаната – според представително проучване от 2000 г. 24.0 % от учениците от средния курс на софийските училища поне веднъж са опитвали канабис. Това е 3-кратно увеличение в сравнение с 1995 година (9.2 %).

Фигура 1

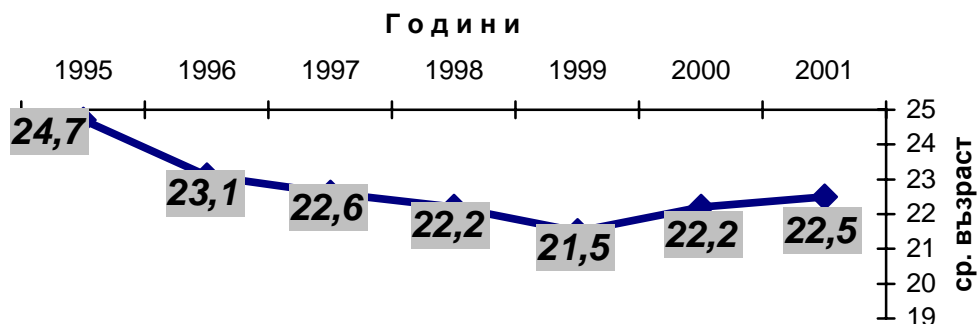
УПОТРЕБА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА СРЕД УЧЕНИЦИТЕ В СОФИЯ - 2000

Наркотичното вещество, представляващо най-сериозна опасност за общественото здраве е хероинът, който през последните 5-6 години е бил причина за над 90% от случаите на търсене на лечение в специализираните звена в София. Най-често (около и над 75% от злоупотребяващите през същия период) той се приема венозно. Средната възраст на търсещите лечение по повод злоупотреба с хероин за периода 1995 - 2001 год. е спаднала от 24.7 на 22.5 години (фиг. 2).

Фигура 2

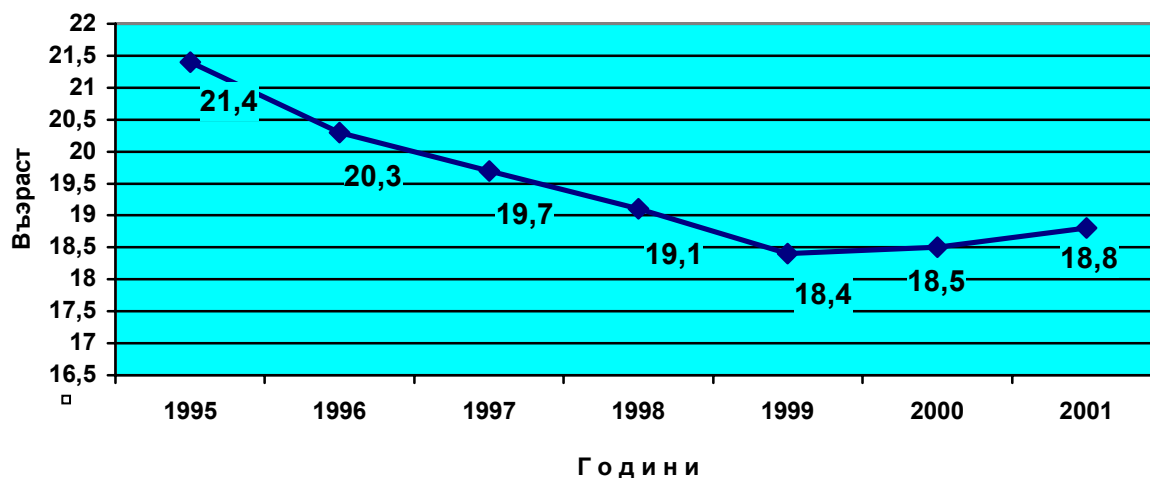
СРЕДНА ВЪЗРАСТ НА ТЪРСЕЩИТЕ ЛЕЧЕНИЕ ПО ПОВОД НА ЗЛОУПОТРЕБА С ХЕРОИН

Особено опасна тенденция е ранното започване на злоупотребата с този сериозен наркотик, като средната възраст на първа употреба на хероин спада от 21.4 на 18.8 години за последните 7 години (фиг. 3).

Фигура 3

СРЕДНА ВЪЗРАСТ ПРИ ПЪРВА УПОТРЕБА НА ХЕРОИН

Сблъсъкът с наркотичните вещества във възраст, когато личността е още неоформена води до бързото развитие на тежка зависимост и ранна социална дезадаптация, както и рискови инжекционни и сексуални поведения. В резултат около 1/3 от лекуваните хероиномани през последните години са с по-ниско от средно образование, а през 2001 г. около 90 % от потърсилите лечение работещи не са имали постоянен трудов ангажимент в годината преди лечението.

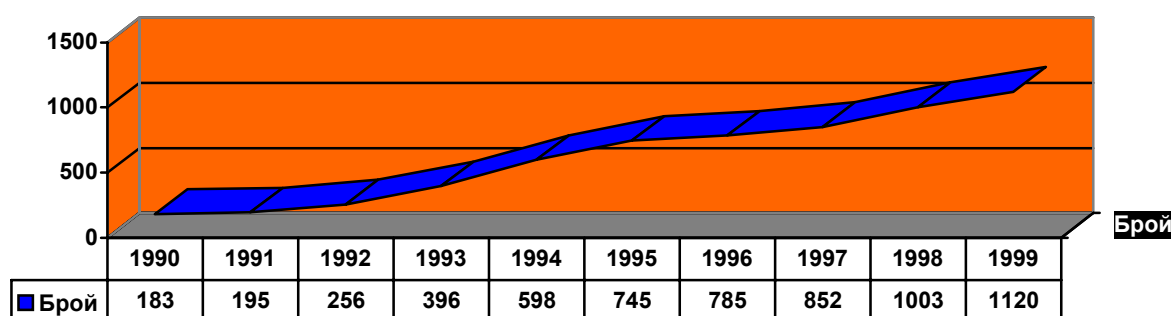
Особена тревога буди факта, че през 2001 година процента на заразени с вируса на хепатит С сред някои популации лекувани интравенозни хероиномани

надхвърли 70%. Повишеният процент на вирусоносители на Хепатит С говори за реалния обществено-здравен риск от развитие на епидемия от СПИН, както и за прогресивното соматично увреждане и необходимост от комплексни здравни грижи за тези хора.

Всичко това води до повишаващи се изисквания към лечебната система в страната, като само за последните 6 години броят на стационарно лекуваните по повод на зависимост към наркотични вещества се е удвоил, а от 1990 г. до 1999 г. се е увеличил повече от 6 пъти (фиг. 4).

Фигура 4

БРОЙ НА ПОСТЪПИЛИТЕ БОЛНИ С НАРКОТИЧНА ЗАВИСИМОСТ (ICD-КОД 304) В СТАЦИОНАРИТЕ НА ПСИХИАТРИЧНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ В СТРАНАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 1990-1999 Г.

Като цяло, популацията от злоупотребяващи предимно хероин все по-бързо се маргинализира, което се изразява с ранно отпадане от училище и засилваща се криминализация. Това е увеличаваща се група от млади хора, които ще се нуждаят от все по-голям като обем и разширяващ се по обхват пакет от медицински, социални, правни, образователни, трудови и други услуги. Комбинацията със засилващата им се криминализация ще доведе до бързо нарастване на цената, която плаща обществото на злоупотребата и зависимостта към наркотични вещества.

ДАННИ ЗА ПРЕДЛАГАНЕТО

Незаконен трафик на наркотични вещества и прекурсори

България в последните две години постигна значителни резултати в борбата срещу нелегалния трафик на наркотични вещества /да се възприеме като термин в текста на Стратегията/ и най-вече на хероин, като по този начин даде своя принос във финансовото и организационно дестабилизиране на престъпните групировки. През периода 2000-2001г. в България бяха предотвратени над

триста случая на нелегален трафик и незаконна култивация на наркотични вещества и прекурсори с общо задържано количество 17 655кг., 19 200бр. таблетки и 13 373 литра.

През 2000г. България зае челно място в Европа по количество задържан хероин, а именно 2067кг. в 70 случая.

Статистика на основните видове наркотични вещества, заловени от митническата администрация и МВР

Вид на наркотичното вещество [кг]	1999	2000	2001	Общо количество
Хероин [кг]	282	2064	1547	3 893
Кокаин [кг]	28	5.8	11.2	45.0
Канабис [кг] – да се уточни	0,02	687	446	1 133,02
Канабис /кг/ /стръкове/	30/2742	12 713/ 3 448	3 063/ 550	
Синтетични [кг]	60+22 752 табл.	182.7+19335табл.	124 660 табл.	364.7+42 747 табл.
Прекурсори [л.]	2 278	13 088	285	15 561
Оцетен анхидрид [л.]	2 233	9 891	--	12 124
P2P /ВМК/ /л./	45	31	285	361
Ефедрин /кг/	--	1.034	50	51.034

Статистика на основните видове наркотични вещества, заловени от митническата администрация

Вид на наркотичното вещество [кг]	1999	2000	2001	Общо количество
Хероин [кг]	262	1 861	1 494	3 617
Кокаин [кг]	13	2,6	9	24,6
Канабис [кг]	0,02	687	446	1 133,02
Синтетични [кг]	22 752 табл.	4,7+10822 табл.	56	60,7+33574 табл.
Прекурсори [кг]	2 390	3 374	--	5 764

Отклоняване (ефект на разпръскването)

Ефектът на разпръскване представлява отклоняване на количества наркотици от основния трафик по т.нар. “Балкански път”. Размерът на отклоняваните количества зависи от нелегално преминаващите през страната количества наркотични вещества. През последните три години се наблюдава тенденция към увеличаване на транзита наркотични вещества, в резултат активирането на престъпната дейност на международни престъпни организации. Реализацията на отклонените наркотични вещества в страната се осъществява от местни престъпни групи и организации.

Производство и обработка на наркотични вещества

Имайки предвид добре развитата химикофармацевтична промишленост, наличието на добре подготвени експерти и технологии за синтез на лекарствени субстанции, част от които специалисти са изгубили постоянната си работа, в България съществува сериозна опасност от незаконно производство на някои субстанции, поставени под контрол. През последните три години органите на МВР са разкрили и пресекли дейността на 9 нелегални лаборатории за синтетични наркотици. Наблюдава се тенденция към синтез на наркотични вещества от пред-прекурсори, които не подлежат

на административен контрол и за нарушение, по които не са предвидени наказателни санкции. Същевременно намалява нелегалният трафик на прекурсори през страната. По отношение на легалното производство и търговия с прекурсори не са констатирани случаи на тяхното отклонение.